

A kismester nagysága Kiss Tamás:
Két úr közt híd.
Válogatott versek és műfordítások,
 Magyar Napló Kiadó, 2013.

Kiss Tamás a Nyugat harmadik nemzedékének „szlopos” tagja volt, amely nemzedékre – többek között – jellemző, hogy: „Alapelveik és költői gyakorlatuk közös szervezője néhány globális magatartásbeli és esztétikai premissza: mindenekelőtt a művészattitűd kultusza, a leírt szó iránt érzett hipermorális felelősség” – ahogy Bakó Endre írja, igényes és szép Kiss-monográfiájában.

Kisst *kismester*ként tartják számon szembeállítva néhány másik nemzedéktársával – a nagymesterekkel –, például: Radnóti Miklóssal vagy Weöres Sándorral. Mindez nem nélkülözi a realitást, de nem szabad tévedésekbe esni: „Kiss Tamás rendszeres előtanulmányok után, fejlett mesterségbeli tudással és választékos ízléssel lépett az irodalom fórumaira” – írja róla a már idézett könyvében Bakó Endre –, méghozzá rögtön az elején ilyen sorokkal: „Karsú lányok mentek át a hídon: / könnyű órák és lüktető percek” (*Meditáció*). Atmoszférateremtése, képalkotása, rímelési készsége (az első kötetéből számos vers tanúskodik erről) már a kezdetekkor igen színvonalas. Egy-egy sora pedig *cseng* mélyen szólón, és már a – merem állítani – „mester”-ség felé mutat. Mint például ez: „Sötét haja szétfolyt a párnán” (*Az alvó testvér*), mely csodás, filmszerűen érzékletes kép, és mindjárt temérdek asszociációs lehetőséget villant fel.

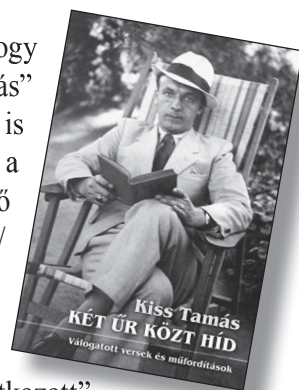
A szerző hosszú élete során mindvégig következetesen megmaradt, vagy mondjuk úgy, kitartott (néhány későbbi, kísérleti-játékos darab kivételével) a hagyományos formák, a „nemes veretű” versbezzéddé csiholt szövegek alkotása mellett. Nem mondhatnánk, hogy a mindent-megújítás, a „na-csináljunk-már-egy-új-izmust” stb. szándéka vezérelte. Bizonyos szempontból – és jó értelemben – konzervatív volt. Küldetésének, „örzöiségének” a szerepét azonban a legkomolyabban gondolta, és vállalta. Emberi-lírai alkata – valamint az adott történelmi körülmények –

nem tették lehetővé számára, hogy Petőfi- vagy Ady-féle „Messiás” módjára *viselkedjen*. De nagyon is tisztában volt azzal, mit jelent a vers és mit a költő(i lét): „Költő vagyok. Magamtól / elkötelezett, / akaszd ki a nyakamból / a kötelelet” (*Ikerablakok*); és annak *veszélyessége*: „gyötör a szomj szelíd szavakra, / vadonból is kiátkozott” (*Amor sanctus*). A teremtő művész *hatalmáról* is ilyen keresetlen egyszerűséggel ír: „Olyan világot teremt sen a költő, / amiben jól érzi magát” (*Négy sorosok I. / Olyan világot*). Ha más nem, *legalább* ő maga...

Későbbi versei már a kifejezés, a formába-öntés érett biztonságával íródtak. De a szövegek ugyanakkor józanul keseredtek is, a remény(kedések) halványul(nak), szerzőjük – évek és tudás adta – bölcsességről tanúskodnak.

A költő hatalmas ismeret- és kultúraszomjával, úgyszólván *bekalandozta* az egész emberiség (művelődés)történetét. Verseiben folyton rá- meg rácsodálkozhatunk magasfokú tájékozottságára. Michelangelo híres freskójának jelenetéről is *leolvasta* a(z egyik) legfontosabb, egyetemes jelentését: „... minden szétszakad, / ha a két ujj sosem találkozik” (*A Sixtusi kápolna fülkéjére*).

E versgyűjtemény *életben tartja* a költőt. Nevét, életművét a feledésből visszarántja. Határozott, erőteljes szerkesztői-kiadói húzás volt ez. Beemelés és *visszaemelés* egyszerre: az időn-kívüliből. Mintha Kiss Tamásra a saját sorával olvastak volna rá: „Időn kívül – fölgrasz” (*Kakukk-idő*). Egész (lírai) életművébe ad betekintést ez a – némileg – megrostált, vaskos verseskötet. Hogy mi minden történt a *Két úr közt(i) hídon*, egy költő küzdelmes, de mindvégig állhatatos, egyenes gerinccel járt „tövises” útján. Méltán megérdemli a figyelmünket Kiss Tamás művészete. Sokat lehet tanulni tőle *minden* tekintetben. Ő, aki a – kapott – talentumát nem ásta el a föld alá, és mintha egy szép, példaértékű sírfeliratban üzenté volna ezt nekünk: „Mind szép volt. S a szikrányi remény. / És az, amit hozzá tettem én” (*Mi volt a szép?*).

Jahoda Sándor